

ANALIZA UNOR REGLEMENTĂRI CONSTITUTIONALE ȘI LEGALE PRIVIND MEDIUL PROTEJAT

GHEORGHE IANCU*

IOANA ANCA IANCU**

Abstract:

The current ecological crisis that is affecting the environment and the world ecologic balance is closely linked to the relation between people and subjective rights on the one hand, and the environment on the other hand. It is currently necessary to convince states to proceed with the constitutional regulation of a new fundamental right – the right to a protected environment, which can be classified as follows according to several criteria in order to receive: explicit or implicit recognition; legal or constitutional recognition; recognition or not in the jurisprudence.

Key words: subjective rights, environment, the right to a protected environment, constitution, fundamental rights.

Résumé:

La crise écologique actuelle affectant l'environnement et l'équilibre écologique du monde est étroitement liée à la relation entre les personnes et les droits subjectifs d'une part, et l'environnement d'autre part. Il est actuellement nécessaire Pour convaincre les Etats à procéder à la réglementation constitutionnelle d'un nouveau droit fondamental – le droit à un environnement protégé, qui peut être classé comme suit en fonction de plusieurs critères afin de recevoir: la reconnaissance explicite ou implicite; juridique ou reconnaissance constitutionnelle; la reconnaissance ou non dans la jurisprudence

Mots-clés: droits individuels, l'environnement, le droit à un environnement protégé, la constitution, les droits fondamentaux.

Analiza unui asemenea domeniu al dreptului a fost determinată de relația dintre om și drepturi subiective, pe de o parte, și mediul înconjurător, pe de altă parte. Aceste relații au creat premisele actualei crize ecologice care a afectat întregul mediul înconjurător și echilibrul ecologic, premise care au influențat negativ, după cum foarte ușor se poate constata, toți factorii de mediu, relațiile dintre om și mediu și dintre drepturile subiective și om, precum și întreaga natură din care facem parte.

Toate acestea au fost determinate la rândul lor de o serie de limite care pot fi clasificate, în funcție de conținutul lor, în limitele interne și limite externe.

Limitele interne sunt de natura umană, iar între acestea poate fi enumerată exacerbară exercitării unor drepturi, ceea ce a condus la apariția unor poluatori (mașini, substanțe) care prin efectele acțiunilor lor au depășit capacitatea de regenerare a mediului înconjurător și a naturii în general, creând astfel bazele poluării.

În același timp, limitele externe, generate de fapt tot de oameni, sunt războaiele, experiențele nucleare, poluarea etc.

Apariția societății umane a dus la apariția raportului dintre aceasta și mediul înconjurător și,

mai larg, și natură. Conștientizarea acestui raport a dus la apariția unor teorii științifice, de altfel, care au încercat să explice conținutului raportului dintre om și natură. În doctrina de specialitate sunt individualizate trei foarte importante asemenea teorii, și anume: teoriile cosmogonice, teoriile antropocentrice și teoriile atitudinii umaniste. Teoriile cosmogonice sunt specifice începuturilor umane, comunei primitive și puțin după aceasta, când omul trăia în armonie cu natura înconjurătoare. Doctrinarii secolului al XVIII lea au evidențiat trăsăturile unor asemenea teorii. Teoriile antropocentrice sunt mult mai evolute, pentru că, în general, ele au încercat să justifice „atacul” uman asupra naturii. Apare chiar antagonismul dintre om și natură, bazat pe preceptele biblice din Geneza. Păstorii aveau prioritate în Persia și Grecia antică, ei erau prieteni cu natura, dar numai dacă existau pășuni. Teoriile atitudinii umaniste pun de acord atitudinea omului cu natura, el făcând parte din natură. Ele subliniază necesitatea întoarcerii la natură, la respectul care îi trebuie acordat. Aceste teorii susțin o atitudine umanistă a omului față de natură în criza ecologică și se manifestă în geopietate, ecocentrism, tehnocentrism, ecosociologie etc¹.

* Prof. univ. dr.

** Cercetator științific

¹ A se vedea Mircea Dușu, *Dreptul mediului*, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 5-34.

Toate cele de mai sus, au avut ca efect în domeniul drepturilor subiective necesitatea modificării și completării conținutului unor asemenea drepturi, dar și apariția unui nou drept fundamental la mediu înconjurător.

Între drepturile fundamentale al căror conținut ar trebui modificat sau completat, după caz, pot fi enumerate: libertatea de exprimare, libertatea de circulație, dreptul la informație – care are trebui plasat sistematic în fața libertății de exprimare în conținutul Constituției, dreptul la ocrotirea sănătății, libertatea întrunirilor, dreptul la asociere, dreptul la muncă și protecția socială a muncii, dreptul de proprietate privată, dreptul la un nivel de trai decent, dreptul la protecție al copiilor și tinerilor și dreptul persoanelor cu dizabilități.

Important însă este necesitatea formării convingerii statelor pentru a purcede la reglementarea constituțională a unui nou drept fundamental la mediu înconjurător protejat.

Terminologic există foarte multe denumiri ale acestui nou drept fundamental de generația a treia, dar denumirea cea mai adecvată o considerăm a fi dreptul la un mediu protejat, mai ales că numai un asemenea mediu este sănătos, curat, echilibrat, uman, de calitate, conservat, decent, de nivel rezonabil, care să permită accesul liber la natură etc². Spre exemplu, pentru a ne susține ideea de denumire a acestui drept fundamental, cele două mari jungle ale Pământului (Congoleză și Amazoniană) nu îndeplinesc niciuna dintre calitățile de mai sus, dar nimeni nu și permite nici măcar să gândească să le desființeze pentru aceste motive, întrucât reprezintă cel puțin plămâni Planetei noastre.

Conținutul acestui drept fundamental, acolo unde este reglementat de constituții, este prevăzut, de regulă, în acte subsecvente constituțiilor, iar în țara noastră în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului, aprobată prin Legea nr. 265/2005, cu modificările și completările sale ulterioare.

Recunoașterea acestui drept fundamental se poate clasifica, conform mai multor criterii, în: recunoaștere explicită sau implicită; constituțională sau legală; jurisprudențială sau nu.

Cât privește recunoașterea constituțională, acest drept fundamental există în România (din 2003), Portugalia, Spania, Serbia, Brazilia, Turcia,

Peru, Paraguay, Coreea de Sud, Bulgaria, Croația, Ungaria, Rusia. Celelalte state nu îl reglementează de frica de a nu fi blocată funcționarea statului. Astfel, datorită afectării mediului înconjurător s-ar produce o avalanșă de acțiuni în justiție formulate împotriva statelor, ceea ce ar crea mari probleme referitoare la funcționarea acestuia³.

Cât privește recunoașterea implicită legală, aceasta este reglementată prin intermediul unor obligații ale statului, dar și ale oamenilor, indiferent dacă sunt sau nu cetățeni ai aceluși stat. O asemenea recunoaștere se regăsește în Canada, Olanda, Statele Unite ale Americii (Florida), Marea Britanie, Grecia, Andora, Thailanda, Columbia, Iran și Suedia.

Cât privește recunoașterea explicită legală se regăsește în majoritatea statelor americane, Norvegia, Danemarca, Filipine, Indonezia.

Cât privește recunoașterea jurisprudențială o întâlnim în Canada, Irlanda, Belgia, Franța, Italia, India, Kenia.

În Constituția României acest drept fundamental este reglementat în art. 35 într-un mod defectuos și contradictoriu. Conținutul său nu are coerență, unitate și nici nu crează premisele unei protecții corespunzătoare a naturii și mediului înconjurător. Dovada sunt defrișările masive, inundațiile catastrofale care s-au produs, degradarea terenurilor agricole, lipsa precipitațiilor și secetele cumplite, apariția tornadelor și vânturilor puternice de tip uragan, defrișările perdelelor de protecție forestiere și care reprezentau adevărate biodiversități naturale. În alte cuvinte, doar recunoașterea unui asemenea drept subiectiv sau fundamental nu are nicio valoare dacă nu este și aplicat.

² A se vedea Octavian Popescu, *Sistemul de sănătate și drepturile sociale*, IRDO, București, 2009, pp. 5-14.

³ A se vedea Mircea Dușu, *Dreptul mediului*, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 98.